

ਚੌਦਵਾਂ ਸਾਲ

PARDES TIMES

14th year in Publication

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜਿਆਤ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੇਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL-14

No. 357

October 7, 2020

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771

Ph 530-315-1020

ਟਰੰਪ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੇਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਕ ਟਾਈਟ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਵਾਪਸ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰੀਕਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਇੱਥੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਟਰੰਪ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਕੇਲ ਵਾਲਟਰ ਰੀਡ ਫੌਜ ਮੈਡੀਕਲ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕੋਇਡ-

19 ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਵੁੰਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਭਪਰ ਹਾਂ।

ਟਰੰਪ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਕੋਰੋਨਾ ਪਾਜ਼ਟਿਵ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੇਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੇਲਾਨੀਆ ਟਰੰਪ ਦੇ ਕੋਰੋਨਾ ਲਾਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੈਲੀਅਨ ਕੌਨਵੇ ਸੰਕਰਮਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਨੀਵਾਰ, ਉਸਨੇ ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੰਕਰਮਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰੇਟ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਏਨੈਨਾਈ ਨੇ ਸੀ.ਐਨ.ਐਨ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਲੀਅਨ ਕੌਨਵੇ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਅੱਜ ਰਾਤ ਮੇਰਾ ਕੋਇਡ -19 ਦਾ ਟੈਸਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ' ਚ ਮੈਂ ਪਾਜ਼ਟਿਵ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਹਲਕੀ ਖੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕੁਆਰਟਾਈਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।'

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

AUTOBAHN
Body & Paint
Specializing in Convenience & Quality
Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com
778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ
ਆਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੇਲ, ਸੋਅਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਢੂਕੀਂਡਾਨ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803
CELL 510-565-6667
3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ
ਰਾਫ਼ਿਲੀਜ਼ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰੇਂਟੇ ਦਫਤਰ
4480 S. Grimmer Blvd # 208 Fremont, CA 94538 Jackson Height, NY 11372 Sacramento CA-95691
510-657-6444 718-533-8444 2945 W. Capitol Ave. West Near Costco Fresno, CA 93722 phone 559-271-5511

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
315 Piercy Road, San Jose, CA 95138
Budwal@sagepointadvisor.com

See me today and get the discounts and service you deserve
Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040
Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ

ਕਿਉਂਦਿ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਚਿਰੇ ਮੌਨ-ਸੁਣ ਇਜ਼ਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਸਦੀ ਕੰਮਕਾਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਧੋਧਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਇਜ਼ਲਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਹੰਗਮਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਅੱਠ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਲ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨਿਯਮ ਪੁਸ਼ਟਿਕਾ ਫਾਤ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਮਾਈਕ ਤੋਤ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਅਰੋਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੀਂਡੜ ਦੌਸਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਮਰਿਆਦ ਆਚਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬੇਹਦ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਸ ਇਜ਼ਲਾਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਤਿਰਾਜ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਤਿਰਾਜ ਇਸ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸਮੇਂ ਖੁਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਰਾਹੀਂ ਉਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਯੂ-ਟਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਸ਼ ਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਤ ਗਰਦਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹਰਸਿਸ਼ ਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਫਟ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੋਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਜਗ ਜਾਹਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਦੇਖ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਆਤੂਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਕਿਆਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਤੇਵਰ ਅਪਣਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਵਰਾਂ ਦਾ ਮਾਤਾ ਨੀਤੀ

ਗਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਾਤੇ ਆਚਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੌਰੇ ਮੌਕੇ ਭਿਆਨਕ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਉਠੇ ਸਨ।

ਕਾਂਗਰਸ 2014 ਵਿਚ ਨਿਰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸੱਤਾ

ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰੀਤੀ-ਨੀਤੀ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਭਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਕੈਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਮਨਮਾਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਕਰਦੀ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮਝਦਾਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਜ਼ਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਛਲ-ਕਪਟ ਅਤੇ ਜੂਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਖੁਦ ਰਾਹੂਲ ਗਾਂਧੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਫਲ ਸੋਂਦੇ, ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਰਮੀਮ ਕਾਨੰਨ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤਰਮੀਮ ਕਾਨੰਨ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਉਦੋਂ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਧਿਨਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰੇਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਪਰਿਦੇ ਵਾਂਗ ਜੀਵਨ ਜ਼ਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗ੍ਰਾਹੀਬੀ ਹੈ।

ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਹਿਰਦੇ ਕਦੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਕਦੇ ਖਿੜਦੇ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ

ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਖਾਤਰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਤਨ ਵੇਚਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਗੱਭਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਹੱਦ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਤਿ ਘੱਟੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੀਵੇਂ ਨੂੰ ਜਗਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ 'ਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਮ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰੋਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪੈਦਾਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹਨ ਪੈਦਾਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹਨ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਾਮ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਇਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਖੁਨ-ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਆਮੀਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬਿਨੈਂਦੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬਿਨੈਂਦੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧਾਰੇਗੀ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਹੱਦ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਬੁਝਾਪੇ ਵਿਚ ਬੇਵੱਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਿੰਮੇਝੂਣਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਕਾਰਨ ਜਵਾਨੀ ਵੀ ਫਾਕੇ ਕੱਟਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਕਾਰਨ ਜਵਾਨੀ ਵੀ ਰੁਲਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਰੁਪ ਹੈ ਉਲਟ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ

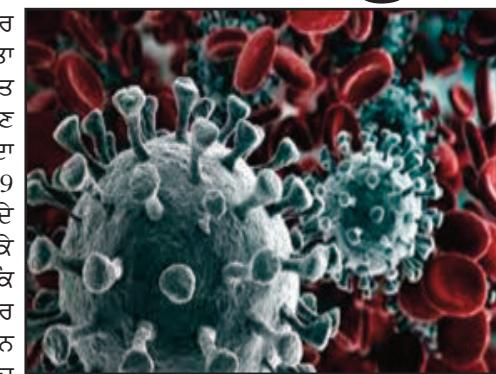
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੌਰੇ ਮੌਕੇ ਭਿਆਨਕ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਉਠੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਦੰਗੇ

ਖੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮੈਤ ਦਰ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਦਿਓ ਲਾ ਕੇ
ਕੋਰੋਨਾ ਮਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਵਾਲੇ
ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦਰ
ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋ
ਦਿਨਾਂ 'ਚ 40 ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਨ। ਸੂਬੇ
'ਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ 32 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਦਕਿ 846 ਨਵੇਂ
ਮਰੀਜ਼ ਮਿਲੇ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੌਤ ਦਰ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 3.06
ਛੀਸਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਇਹ
ਅੰਕੜਾ 2.94 ਛੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ
1.55 ਛੀਸਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਹਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ
ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਣੀ ਹੁਣ
86.95 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਵਧ ਰਹੀ ਮੌਤ ਦਰ 'ਤੇ ਮੱਖ

ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਚਿੱਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਮੌਤ ਦਰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਜਲਾਈ 'ਚ ਚਾਰ ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 2.94 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੀ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ 3.36 ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 1.84 ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੱਗਾਨ

ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦਰ 2.41 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 3.06 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡਾ. ਕੇਂਕੇ ਤਲਵਾਡ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਇਕ-ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੌਤ ਦਰ 'ਚ ਕਮੀ ਆਵੇਂਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਉੱਡਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗ ਕੱਢ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼੍ਵੇਗਰ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਜਦਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਦੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਕਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਤ੍ਤਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਪਹਿਲੇ ਪਤਾਅ 'ਚ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਆਏ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਗਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੌਤ ਦਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ 'ਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ।

ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਜਟਿਆ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਕਮਾ

ਤਰਨਤਾਰਨ- ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਤ
 ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਖੇਡੀਬਾਣੀ
 ਕਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਪਰਾਲੀ
 ਨੂੰ ਖੇਤ 'ਚੋ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਲਰ
 ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
 ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਖੇਤ 'ਚ ਖ਼ਿਲਰੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ
 ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਆਇਤਕਾਰ ਗੱਠਾਂ ਬਣਾ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤ 'ਚੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ
 ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰਾਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਠਾਂ
ਬਾਲਣ ਲਈ ਗੇਲੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਗੱਡਾ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕੰਪੋਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ,
ਪਰਾਲੀਚਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਬਿਜਲੀ ਪੇਦਾ
ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਬੇਲਰ ਮਸ਼ੀਨ ਕੇਵਲ ਕੱਟੇ
ਹੋਏ ਪਰਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ
ਜੇਕਰ ਸਾਰਾ ਪਰਾਲ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ
ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਚਿਆਂ ਨੰ

ਸਟੱਬਲ ਸੇਵਰ ਨਾਲ ਕੱਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਲਰ
ਮਸ਼ੀਨ 40-110 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੀਆਂ

A man in a white kurta and dhoti stands in a field, holding a long wooden pole to manage a large fire that is engulfing dry grass and stubble.

ਭਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ 8-10
ਏਕੜ ਦੇ ਰਕਬੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗੱਠਾਂ
ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਲਜੀਤ ਸੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਰੋਕ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਖੇਤ
ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਤੇ ਖ਼ਿਲ੍ਹਰੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀਆਂ ਖੇਤ
'ਚ ਕਤਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਬੇਲਰ ਦ
ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੱਸਿਆ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਿਨ
ਸਾਡੇ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਣਕ
ਆਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬਿਜਾਈ
ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ
ਇਕ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ
ਗਾਉਣ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿਸਾਨ
ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਹੱਲ ਲਈ ਨੇਤੇ
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ
ਕਦੇ ਹਨ।

ਕੁਆਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣਾ : ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਆਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਤੂਵਾਵਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੋਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ।

ਪੁਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਆਫ ਸਟਿਲਵੈਲ ਨੇ ਸੱਕਤਵਾਤ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਤਾਂ ਨੂੰ

ਈਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਟਿਲਵੈਲ ਨੇ ਯਾਕਿ ਕਵਾਡ ਸਮਾਨ ਵਿਜਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ

ਗੈਰ - ਰ - ਰ ਸ ਮੀ
ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਉਪ
ਖੇਤਰੀ ਮੱਦਿਆਂ
ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ
ਹੋਰ ਉਤਸਾਹ ਦੇਣ
ਅਤੇ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਤ
ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ
ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ
ਕਰਨ ਲਈ
ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵਾਡ
ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ
ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਥਾਂ ਵੱਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਰੋਤਿਤ ਹੈ।
ਡਾਂਦ ਦਾ ਗਠਨ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ
ਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਸਨਟਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਵਾਂ ਇਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸਥਾਪਾ ਦ ਮੁਤਾਬਕ, ਹਾਲ
ਦੇ ਐੰਦਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ 23 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤੋਂ ਘੱਟ
ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 15
ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਇੰਡੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸਦੇ
ਲਈ ਸੁਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਐਸ਼ਿਧੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖੇਵਾਰੀ
ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਕੰਟੇਨਮੈਂਟ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਤਿਉਹਾਰ ਨਹੀਂ
ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੰਟੇਨਮੈਂਟ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ
'ਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦਿਖੇਗਾ। ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਦੰਸ਼ਬਰ ਤਕ
ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਤਿਉਹਾਰੀ ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਐਸ਼ਡੀਂ 'ਚ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ
ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-
ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ
ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਦੂਰ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਪ੍ਰਜਾ
ਪੈਂਡਾਲਾਂ 'ਚ ਵੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਮਲ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਹੈਂਡ
ਸੈਨੋਟਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਪੂਜਾ
ਪੰਡਾਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਮੁਕਤ
ਕਰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਕਿ ਲੋਕ ਇਕ ਥਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਨਾ
ਹੋ ਸਕਣ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮਰੇ ਦੀ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ
ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਟਿਡ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਉਸਨੂੰ ਤਤਕਾਲ
ਆਈਸੋਲੇਸ਼ਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਵਾਡ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ੰਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ
 ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ, ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ
 ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਦ ਜਦੋਂ
 ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀ
 ਅਤੇ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ
 ਦੀ ਤਰਜਮਾਨ ਮਾਰਗਨ ਓਰਟਾਗਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
 ਇਹੋ ਸੰਗਰੀ ਫੋਰਮ ਜਾਂ ਸੌਨ੍ਹ ਪੇਸ਼ ਕੀ

ਲ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ
ਤੀਬੱਧਤਾ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਵਾਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਰੇਤਿ ਹੈ
ਟਿਲਵੈਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵਾਡ ਦਾ ਗਠਨ ਰਾਸ਼ਟਰ
ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਪਾ ਸੀ!

**Law Office of
NIRWAN & ASSOCIATES**

IMMIGRATION LAW

- Adjustment
  - Waivers
  - Offer in Compromise
  - Citizenship
  - Asylum
  - Payment Plans
  - Employment
  - H-1B
  - File Back Taxes
  - Appeals-IJ/
  - VAWA
  - Tax Preparation
  - Family & Finance Visa
  - Audits
  - Appeals
  - Board/Federal Ct
  - Tax Court Rep
  - Labor Certification
  - IRS/EDD/FTB Representation
  - Investor Visas
  - 'Personal & Business'
  - Removal &
  - Income Tax Filing
  - Deportation Defense
  - 1040/1020

Tel: 916-832-3144

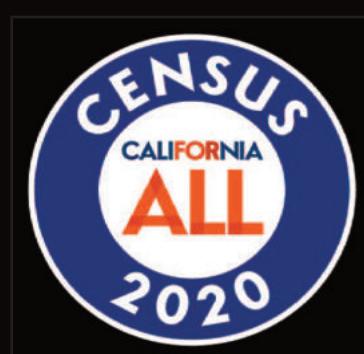

ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਇਕ ਸਪਾਰਨ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 9 ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਹੈ

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਅੱਜ ਹੀ
ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ

CaliforniaCensus.org

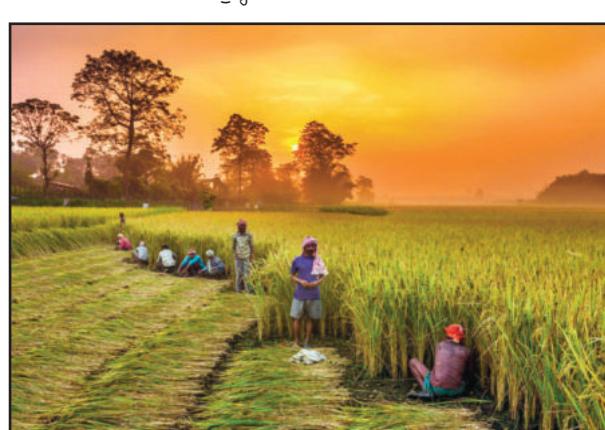
ਭਾਰਤ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਚੀਨ

ਚੀਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਜੰਗੀ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੰਗ-ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਦਰਾਂ ਜੂਨ 2020 ਨੂੰ ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਵਾਦੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਖੂਨੀ ਝੜਪ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਰਨਲ ਸੰਤੋਸ਼ ਬਾਬੂ ਸਮੇਤ 20 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਰੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਅੰਦਰਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੇ 45 ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਮੈਕਮੋਹਨ ਲਾਈਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਹੱਦ 1914 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਰਨਲ ਸਰ ਹੈਨਰੀ ਮੈਕਮੋਹਨ ਅਤੇ ਤਿੰਬਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਲੋਚਨ ਸਾਤਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਡੈਲੀਗੋਸ਼ਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਬਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਸੰਨ 1951 ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਤਿੰਬਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਬਣ ਥੈਨਾ।

ਚੀਨ ਇਸ ਸਮਝੌਤਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੱਕਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ 1914 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਤਿੰਬਤ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚੀਨ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ 65000 ਸਕੋਨੋਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 3488 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਾਂਡ ਜੋ ਤੁੰਗ ਦੀ ਪਾਲਿਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਚੀਨ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਤ ਨਾਲ ਹੱਡੇਪ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਟੱਕਰ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮੰਦਰੀ ਬੇੜਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਕੈਰੀਅਰ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਡੇਪਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਰੀਕਾ ਦੀ ਸੱਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਦੀ ਤਲਹੋਟੀ ਵਿਚ ਮੌਜ਼ਦ ਅਬਾਹ ਤੇਲ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗਸ਼ਤੀ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤਕ ਇਕ-ਦੁਸਰੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਟੱਕਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਤਕਤ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਛੋਜ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ (22 ਲੱਖ) ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੰਬਰ ਦੋ 'ਤੇ (15 ਲੱਖ) ਹੈ।

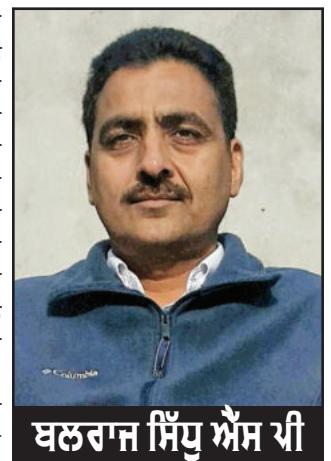
ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ
ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ
ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤੰਗ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਕ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਬਿਲਾਂ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਵਾਜਬੀਅਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜੋਨ ਤੋਂ ਅਸੱਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਧੂਰਾ ਇਸੇ ਅਚੂਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵੇਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖੇ ਸਬਕ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਜਿੰਸਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏ ਬਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਫੈਂਡਰਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਜਿਹੇ ਹਠੀ ਵਤੀਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜ਼ੋਈ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਅਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘਵਾਦ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੁਭ-ਸਗਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੀਤ੍ਹੀ ਦੀ ਹੱਦੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸਾਮਲ ਹਨ,

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਚਿਨ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ ਛਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਟਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤ ਵੀਚ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਕਸ ਬਣੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਾਲ੍ਹ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਕੇ 2013 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਿਆਮ ਸਰਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਇੰਡੋ-ਤਿੰਬਤੀਅਨ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਸਤ ਹੋਰ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰਲੀਆਂ 65 ਚੌਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 300 ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਭਾਰੀ ਵਧਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਲਰਾਜ ਸਿੱਧੂ ਐਸ ਰੀ

ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ
ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਰੋਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ
ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਮਦਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰੂਸ
ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੁਟਨੀਤਕ
ਜਾਂ ਸੈਨਿਕ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ।

ਬੀਜੂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਗਹਿਰੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬੀਜੂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕੁਟਨੀਤਕ ਮਦਦ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭੰਵਿਖ 'ਚ ਅਸਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਟਰੰਪ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਚੀਨ ਪ੍ਰਦੀ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿਨ ਦਾ ਵੀ ਭਾਰਤ
 ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ
 ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ
 ਆਰਥਿਕ ਪਾਂਚੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐਪਾਂ ਆਦਿ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ
 ਬਦਲਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਛੇਤਰਾਨੀਆਂ ਕਰ
 ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ
 ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅੱਕ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਲੜੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ
 ਦੇਵੇ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ
 ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ
 ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤਾ।

ਰੂਸ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ
ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ
ਸਿੱਧੀ ਸੈਨਿਕ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਦੋਵੇਂ
ਵਧਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਹਨ। ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਦੇ ਝਗੜੇ 'ਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦੇ
ਹਥਿਆਰ ਵੇਚ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋ,
ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੈਨਿਕ ਹੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ
ਕੁਟਨੀਤਿਕ ਚੈਨਲ ਵੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੋ ਤੇ ਜਲਦ ਇਸ ਝਗੜੇ ਨੂੰ
ਖਤਮ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਦਬਾਅ
ਤੇ ਰਣਨੀਤਿਕ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੋ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸਵਾਲ

અમદાવાદ

ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨਾਲ ਅਮਨ ਚੈਨ ਭੰਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਗਾਫ਼ਤ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸੰਤਪ ਹੁੰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਟੀਐਮਸੀ, ਅੰਨਾ ਡੀਐਮਕੋ, ਡੀਐਮਕੇ, ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਆਰਜੇਡੀ, ਟੀਆਰਐਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਕਿੰਨ੍ਹੀ

ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਬਿਲ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿ ਸਿਨਾਂ ਤੇ ਨਿੱਠੇ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਰ ਚਲਜਾ ਗੇ ਸ਼ਕੇ।

ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਨ੍ਹਾਂ
 ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ
 ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਾਜੀ
 ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ
 ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਸਮਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ
(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰ 22 'ਤੇ)

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLL

TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS,
TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAY-
ROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE
Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EX-
PECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST

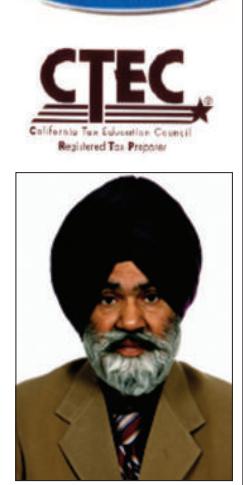
Call for App

EA 00097224 CRTP A44237 Realtor#148514

Insurance Life- Only Agent #0G76896

39159 Paseo Padre Pkwy # 103- Fremont- CA 94538

Email:singharpal@sbeglobal.net Singhtax.com

ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਅੱਰਤ

ਯੂਪੀ ਦੇ ਹਾਬਰਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 19 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰ-ਜ਼ਨਾਹ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਲਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੱਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹੀ ਦਲਿਤ, ਗਰੀਬ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਦਰਦਨਾਕ ਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਜੀਭ ਕੱਟੀ ਗਈ, ਰੰਤੂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋੜੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸਾਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸਿੱਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਹਾਰ ਗਈ। ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਹੱਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦਿੱਤਾ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ, ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਢੜਾਉਣ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹੀ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਰਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਭੋਗ ਯੋਗ ਵਸਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੱਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ 'ਚ ਅੱਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਧੀਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੋਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਗੁੱਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਫ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੰਜਿਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅੱਰਤ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰੋਲ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਈ। ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਲੱਚਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੁਕਿਆ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਮਰਦਾਵੀ ਧੋਂ ਤੇ ਹੈਂਕੰਪ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁਖ ਅੱਰਤ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਹੈਂਕੰਪ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੱਈ ਰਾਜਸੀ ਸਾਂਝਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰਭੈਆ ਕੇਸ 'ਚ ਮਜ਼ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਵੈਟਰਨੋਂ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਸਮੀਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਊਟਰ 'ਚ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਕੱਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਦਾਅ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਰਤ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅੱਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ, ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ, ਬਹੁ-ਅਰਥੀ, ਬਹੁ-ਧੋਖੀ, ਬਹੁ-ਰੱਖੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਹਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਲਟਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਮਰਦ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਜਾਇਦਾਦ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪਨਪਦੀ ਹੈ। ਅੱਰਤ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਅਧੀਨਗੀ ਹੈਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਤਮ ਤੋਂ ਕੁਝੀਆਂ ਦੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋਇਆਂ

ਇਸ ਮਰਦਾਵੀ ਸੱਤਾ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਡਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਗਨਾਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੰਮਿਅਤਾਂ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ।

ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜ਼ਬਰ-ਜ਼ਨਾਹ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਤਾਉਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ ਸੰਤਾਪ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਹੰਦਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਗਰੋਂ ਨਿਆਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤਾਜ਼ਾ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਮੰਦਰ ਗੁਸੇ ਦਾ ਉਬਾਲ ਆਉਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਥੀਰ ਤਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨੰਨੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਕਿਤੇ ਸਟੋਸ਼ਨ, ਕਿਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਨਸਾਨ ਬਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਯਾਤੀਮਖਾਨਿਆਂ ਵੱਲ ਝਾਡੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਲ ਰਹੇ ਨਿਆਸਰੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜਿਆਦਾਤਰ ਕੁਝੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਲੜਕੀਆਂ ਅੱਗੇ

ਆਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੋ ਕੁਝੀਆਂ ਮਿਹਨਤਕਸ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਰਤਾਂ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਜਾ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਅੱਰਤਾਂ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸਰਤ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਅੱਰਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਸਮਾਂ ਵੀ ਨਿਸਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜਾਈ ਤੇ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ 12 ਤੋਂ 15 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਰਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੋਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਕਸਰ ਸਰੀਰਕ ਸੋਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਰਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਖਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੰਦਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 60% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੱਰਤਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਰਤਾਂ, ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ 'ਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤੇ ਨਰੋਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਚਿੱਤੀ 'ਚ ਪਿਛੀਆਂ ਖੂਦ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਸੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਰਮਾਨ, ਉਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਅਧੀਨੀਆਂ ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਰਤਾਂ ਕੁਪੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹਨ। ਅੱਰਤ ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਵੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਰੱਖਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਭੇਟਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੰਮਕਾਜ਼ੀ ਅੱਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਫਰ ਦੀ ਰੀਤ ਵੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੀਤ ਦੀ ਸਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਅੱਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਾਬਾਲ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅੱਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਬਣਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇੰਡੀਹਸਕ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣੇ ਚਾ

ਖਲਨਾਇਕ ਤੋਂ ਨਾਇਕ ਬਣਿਆ ਨੌਜਵਾਨ

ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਿਰਨਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ-ਸੋਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕੇ ਹੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੋਣਤੀ ਵਿੱਚ ਡੱਕ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਨਸੇ ਤੋਂ ਥੋਬਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਖਲਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉ ਝਿੜਕਾਂ, ਫਿਟ ਲਾਹੌਨਾਂ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਥੋੜੇ ਹੀ ਉਹਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਨਸ਼ਈ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਛਿੜਰ ਖਾ ਕੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵੱਲ ਦੁਰਕਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਪਤੀ, ਚੰਗਾ ਪੁੱਤ, ਚੰਗਾ ਬਾਪ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਛਿੜਰ ਵੀ ਮਰਵਾਤੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਵੀ ਖਾ ਆਇਆਂ, ਹੋਰ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕੀ ਵਿਗਾਰ ਲੱਣਗੇ?" ਇਹ ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਕੇ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਯਾਹੀਅਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ ਨਸੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਸਗੋਂ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਕਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਰਾਸਲ ਨਸ਼ਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਪੀੜਤ ਹੈ। ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਪੀੜਤ ਸਮਝਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਨਸੇ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਧੱਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਧਰਮ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਚੰਗਾ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਨਸ਼ਈ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਮੈਰਾ ਵਾਹ ਪਿਆ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਕਿਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਵੀ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਧ ਦੀ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰੀ ਰੁਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਾਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਲਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਨਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਗਾੜ ਨਾ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਨਜ਼ਰ ਘਰ ਦੇ ਫਰਿਜ਼ 'ਤੇ

ਪਰਤ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਣ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋ ਸਾਥੀ ਦੱਸੋ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਉਖਤੀਆਂ ਇੱਟਾਂ, ਗਰਿਲਾਂ, ਖੁਰਲੀ ਦੇ ਸੰਗਲ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਮੋਟਰ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਸ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੰਡਾ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਮਿਲ

ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਅਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਬੋਧਿਕ ਨਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਣ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਤੈਰਦੇ ਹੋਣੂੰ ਉਹਦੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਪਛਾਵੇ ਦੀ ਸਾਹਦੀ ਭਰਦੇ ਸਨ। ਭੇਡ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਉਪਰੰਤ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਰਛਲ ਪਾਣੀ ਵਰਗੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਛਿੜਦੀ ਤਾਂ

ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਤੋਂ ਕਾਰਨ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਗੱਚ ਭਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਅੱਗੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੀ ਡੋਬਿਆ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਫਿਰ.....।" ਮੈਂਡੇ ਨੇ ਤਰਲੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿਗੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਉ। ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ।" ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਰਧ ਆਸਰਮ ਵਿੱਚ ਆਸਰਿਤ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਬਿਰਧ ਆਸਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਰੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਉਥੇ ਬਿਰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਬਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਿਲਣ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬੋਂਬਵੀ ਤਨਖਾਹ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਅਗਾਂਹ ਵਾਧੂ ਸਖਸੀਅਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪੈਂਡਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ 2100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਇਹ ਇਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਕੁ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਦੀ ਕਮਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕੈਸ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਐਵਾਰਡ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਕੁ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਢੂਹਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਏ। ਉਹਦੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਛਲਕਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅੱਖੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਖਲਨਾਇਕ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਕੇ ਜੇਤੂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਪੁਆਂਖੀ ਪ੍ਰੀਦ ਦਾ ਖਤਰਾ

ਛੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪਰਾਲੀ ਕਾਰਨ ਧੂਆਂ ਧੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਂਤ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਧੂਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਕ ਪੁਰੀ ਰੂਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਵਜੂਦ 'ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਸਾਡੀ ਗਈ। ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਲਗਪਗ 40 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਧੋਲਧਾਰ ਦੇ ਪਾਹੜ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਨੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੁਰੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਅੰਦਰੋਂ ਮਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਪਰਾਲੀ ਹਰ ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ ਸਾਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਡ ਪਾਲਿਸੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਤੇਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾਡਨ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 30 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (ਲਗਪਗ 2.1 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਨਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਿਸੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦ

ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਖੂਜੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਰਨੈਲ

ਪੁਰਾਤਨ ਸੱਭਿਆਤਾ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਬਡੁੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਗ ਲਗੇ ਜਦੋਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1913 ਨੂੰ ਭਾਗ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਣਹਾਰ ਬਾਲਕ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਤਾ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਝੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਾਈਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਣਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਲਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾ ਕੱਦ ਦੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਨਿਪੁੰਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਹੌਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸੰਨ 1933 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਹੋਏ। ਇੰਡੀਅਨ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਹਰ ਖੇਡ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਐਬਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਸੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਹਾਈ ਜੰਪ ਅਤੇ ਹਾਈ ਹਰਡਲਜ ਵਿਚ ਆਈਐਸਏ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਸੰਨ 1935 ਵਿਚ ਉਹ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਆਉਂਦ ਹੋਏ। ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਭਿੰਡੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਝਾਂਸੀ ਹੀਰੋਜ਼ ਕੱਪ ਵਾਸਤੇ, ਫਿਰ ਸੰਨ 1937 ਦੇਰਾਨ ਜਦੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਮੈਂਟ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਇਕ (ਬਾਅਦ 'ਚ ਮੇਜਰ) ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਜੋ ਕਿ 1/14 ਪੰਜਾਬ ਰੈਜਿਸਟਰੈਟ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਜਾਦੁਗਰੀ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲਫਟੈਨ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਰੈਜਿਸਟਰੈਟ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਲੈਫਟੈਨਿੰਟ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿਲਟਰੀ ਸਫਰ ਹੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਖੇ ਵਜੋਂ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਬਿਟਿਸ ਆਰਮੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਲਟਨ ਦੀ 35-40 ਗੋਰੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਕਰਦਿਆਂ ਉਟਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਫਾਰੇਂਟੀਅਰ ਦੀ ਹੁਨਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੁਹੱਮਦ ਦੇਰਾਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਲਡਾਈ ਉਪਰੰਤ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ 3 ਜਨਵਰੀ 1943 ਨੂੰ ਮਲਿਆ ਦੋ ਟਾਪੂ ਵਾਲੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਲੱਹੋਲਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੰਬੇ ਇਲਾਜ ਉਪਰੰਤ ਬਚ ਗਏ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1945 ਵਿਚ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੋਸਟਿੰਗ 4 ਸਿੱਖ ਬਾਲਾਲੀਅਲ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 1947 ਵਿਚ ਸਟਾਫ ਕਾਲਜ ਕੋਰਸ ਕੁਝਟਾ ਵਿਖੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਜੰਗੀ ਰੋਲ 1947-48 ਵਿਚ ਜੰਮ੍-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ 1 ਸਿੱਖ ਰੈਜਿਸਟਰ ਦੇ ਸੀਓ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਰ 161 ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀਰਤਾ ਭਰਪੁਰ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰ ਦਿਖਾਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੀਗਰ ਹਵਾਈ ਅੰਡੇ ਤੇ ਸਹਿਰ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਸੁਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਧਾਰਵੀਆਂ ਦਾ ਬਾਰਾਮੂਲਾ-ਮੁੱਢਫ਼ਰਬਾਦ ਧੁਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ

ਪਿੰਡ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਸਦਕਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ 472 ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਤੇ 146 ਧਾਰਵੀ ਬਾਰਾਮੂਲੇ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਮਰੇ ਮਿਲੇ। ਹਫ਼ਤਾ-ਦਫ਼ਤੀ ਇੰਨੀ ਮਚ ਗਈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਨੇ ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਦੁ-ਮੇਲ ਪੁਲ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਧ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪੁਲ ਉਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਆਸਮਰੋਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਗਾਏ।

ਘਾਟ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਨਾ ਹੀ ਆਰਟੀਕਲ 370 ਤੇ 35-ਏ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਤ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਘਾਟੀ ਵਾਲਾ ਤਕਰੀਬਨ 5100 ਵਰਗ ਮੀਲ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਚੀਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੀਜਿੰਗ ਹੁਣ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ-ਦੇਪਸ਼ਾਂਗ ਨੂੰ ਸਿਆਚਿਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੱਲਸੇਰੀ ਦੋਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ।

ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਬਿਗੇਡੀਅਰ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੀ ਹਾਰਕਮਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 1947-48 ਵਾਲੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਨੀਗਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਪੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤਕ ਜਿਸ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਜਬੇ, ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਨਿਡਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਲਗਨ, ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਂਡ। ਕਰਨਲ, ਫਿਰ ਬਿਗੇਡੀਅਰ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਬਲਕਿ ਚਾਰ ਚੰਨ

ਵੀ ਲਗਾਏ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਸ ਦੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦੁਰੀ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ 'ਮਹਾਵੀਰ ਚੱਕਰ' ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਵੀਰ ਚੱਕਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਨ 1962 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਹਾਲਾਤ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਰ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਧ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪੁਲ ਉਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਲੈਂਡ। ਜਨਰਲ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈਂਡ।

ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਥੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛਡਹਿ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁੰਛ-ਕਹਾਂਟਾ-ਉਚੀ ਸਤਕ ਨੂੰ 4 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਕਰ ਕੇ ਮਕਬੂਜਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਬਿਡਰੇ-ਪੁੰਡਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤਾ। ਉਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬੁਹਤ ਡਾਵਾਂਡੇ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੋਰੀਕੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤਕ ਪੁੰਜਣ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਤੱਤ ਦੀ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸਾਸਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੋਮਾਂਡਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਛੇਗਿਲ ਨਹਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਰੀਂ ਅੱਤਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਖੇਮਕਰਨ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੈਟਨ ਟੈਂਕ ਤੇ ਫੌਜ ਅੱਗੇ ਵੱਧੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮਹਾਨਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਤਾਰਨਤਾਰਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿੱਲੇ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਆਖਰ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੱਤ ਹੀ ਭਿੰਕਰ ਯੋਹੇ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਸਲ ਉਤਾਡ ਪੈਟਨ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾਤਾਨ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਤੇ ਅਯੂਬ ਖਾਨ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨਸੂਬ ਢਨਾਹ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸੇ ਲਈ ਜਨਰਲ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਖਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਵੱਡੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਰੱਕਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੱਡੀ ਵਾਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਕਿਵੇਂ ਜਾਨ ਨੇ ਜਨਰਲ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਏਅਰ ਚੀਫ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਰਤਨ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਉਪਰ

ਕੋਈ ਦੁਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

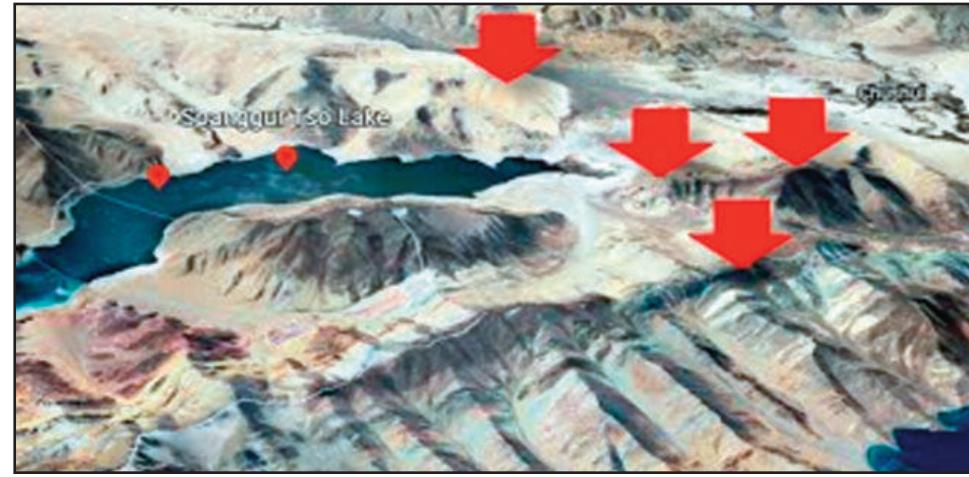
ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਚੀਨ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਧਾਰਾ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇਬਜ਼ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਮਨਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਲਬਾਦਾ ਪਹਿਨਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। 1959 ਵਿਚ ਨਹਿਰਾਂ ਨੇ ਦਲਾਇਲਾਮਾ ਨੂੰ ਸਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਚੀਨ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੇਂਡੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਸਰਹੰਦੀ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਫਿਰ 1962 ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਨਚੇਤ ਉਤਰ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫੌਜ (ਪੀਐਲਏ) ਦੀਆਂ ਵਾਹੀਰਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਤਰ ਆਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਦੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕਪਾਸਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਤਰ ਪੂਰਬ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਦੱਬ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ 'ਅਚਨਚੇਤ' ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਲੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੂਨ 2017 ਵਿਚ ਡੋਕਲਾਮ ਹੋਇਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਅਚਨਚੇਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਦਮ ਖਮ ਦਿਖਾਇਆ ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਜ, ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਘੱਟੋਘੱਟ ਡੋਕਲਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਚੁਕੇਂਹ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖ 'ਤੇ ਹੋਰਨੀ ਬਾਈ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਅਤੇ ਮਕਬਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੀਨ ਨੇ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਵੀ ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਕੀਤੀ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਅਚਨਚੇਤ' ਪੇਸਕਦਮੀ ਕੀਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਉਦੋਂ ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਚੀਨੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ— ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਏ?

1962 ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ 73 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਅੱਕੀ ਪਲਾਹੀ ਹੱਦ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ— ਸਾਡੀ ਰਾਨੀਤਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? 1999 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਏ ਤੇ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ, ਬੰਕਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਭਿਣਕ ਪਈ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ੁਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਬਕਰਵਾਲ ਆਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇ ਕਾਰਗਿਲ ਦੇ ਡੀਸੀ ਤੋਂ ਐਸਪੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕਰਾਇਆ। ਉਜ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਹੰਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਘੁਸਪੈਠ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਾਇਲ ਵਿਚ ਕਈ ਹੜਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਵੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕੰਡ ਦੇ ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਪੱਖ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1962 ਹੋ ਗਿਆ, ਕਾਰਗਿਲ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ 2020 ਵਿਚ ਲੱਦਾਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੀਨੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਏ ਤੇ ਲੱਦਾਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆ। ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਲੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਸ਼ਾਇਦ 1000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੋਵੇ। (ਗੱਲ ਇਕੱਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂਗ ਉਥੋਂ ਪੈਂਗੋਂ ਝੀਲ, ਗਲਵਾਨ, ਈਪਸਾਂਗ ਧੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ।) ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਪਏ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਘੁਸਪੈਠ, ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖੋਂ ਖੱਖੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਚਲੋ, 1962 ਤੋਂ 1999 ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਆਲਾਤਰੀਨ ਯੰਤਰ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਸੁੱਤੇ ਰਹੇ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਬੂਤਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ ਸਨ? ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੈਂਕਤੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਦਿੱਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਾਂ? ਉਤਰ ਪੱਥਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰ ਪਾਣੀਪਤ ਤੱਕ ਵਾਹੋ-ਦਾਹ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਜੰਗ ਦੇ ਸੈਦਾਨ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਤਾਰਿਨਾਤ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ 'ਪਾਣੀਪਤ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾ' (Panipat Syndrome) ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘੁਸਣ ਦਿੱਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ। ਅਸੀਂ ਕਰੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੱਟਦੇ ਸਾਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਦੇ ਹਾਂ। 1962 ਤੇ 1999 ਵਿਚ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ 2020 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਇਆ। ਸੰਖੇਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਮਲਾਵਰੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲ ਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਰੀਵਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2014 ਤੱਕ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਸਾਂਝੀ ਤੰਦੀ ਦੇਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਰਣਨੀਤੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ... ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਕਰ ਕੇ ਮੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਬੰਦੂ ਹੋਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕੋਈ ਗਈ। ਸਾਲ 2014 ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸਿਪ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੇ ਦਾਵਾਵਿਆਂ ਦੀ ਛਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਜਲਵਾਯ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮੁਹੈਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥ ਪਰਬ ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਂਡ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰੋ

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.

YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

www.uppal dental.com

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਡਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube & Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸੋਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

Raja King of Sweets Now Presents

New Introducing Chaat Corner

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- FALUDA KULFI
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਡੀਆਂਸ਼ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਂਡੇ ਬਲਾਊਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੁ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸ਼ਾਦੀ ਮੈਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)
600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812
www.moonindiancuisine.net

TEC Equipment
Your Best Business Partner

DIXON

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573
hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

ਆਖਰ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ-ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪ) ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਠਨੋਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹੜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਹੀਂ-ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, 26 ਸੰਤੰਤਰ 2020 ਤੱਕ ਕਰ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨੀ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲਗਪਾਂ 4 ਘੰਟੇ ਰੱਲੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ (ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪ) ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀਆਂ... 'ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖਾ ਟੁੱਟਾ...' ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਅੱਨਡੀਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਜੰਮੁ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਭਾਜਪਾ ਬਿੱਲ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ।

ਭਾਵੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਨ 1967 ਅਤੇ 1969 ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, 27 ਮਾਰਚ 1970 ਅਤੇ ਸੰਨ 1977 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਘ (ਅਜੋਕੀ ਭਾਜਪਾ) ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜੋਕਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਨੋਤ ਸੰਨ 1996 ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਬਣਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ 13 ਇਨ ਚੱਲੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਵਾਚਿੰਤਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਠਨੋਤ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਜਿਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਐਸੀਜੀਪੀਸੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ (ਆਰਐਸਐਸ) ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਾਮਾਨ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤਿੱਤਕਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸੰਨ 2007 ਤੋਂ 2017 ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਨੋਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਿਠੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨੱਕ ਹੋਠ ਦੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ

ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤੱਤ ਅਤੇ ਦੁਸਰੇ ਤੱਤ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪਰਖਚੇ ਉਡਾ ਕੇ ਰੱਖ ਇਤਿਆਂ। ਸੱਤਾ ਲਈ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਦਲਾਂ 'ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਇਤਿਆ। ਸੌਦਾ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬੀ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ, ਸਾਂਤਮਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ

ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ, ਵੱਡੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮੰਹੁ ਤਾਂ ਲਾਉਣਾ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਹਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਰਹਲੇ 'ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਇਤਿਆ। ਮੌਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਹੀ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਸਿਵ ਸੈਨ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਐਸ), ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਜੇਡੀਯੂ, ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ

ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋ

ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ, ਸਾਂਤ ਕਰਨ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਸਾਨ ਰੋਹ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪੂਰੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਐਮਐਸਪੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਜਾਗਿੜ ਅਤੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਸੀਆਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਾ ਸਹੀਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੰਹੁ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਸਦ 'ਚ ਡਟ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ-ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿਵਾ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ, ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਤਰੁਣ ਚੁੰਘ ਵਰਗੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਹਾਮਪੁਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਕਸਾਲੀ, ਸਖਵੇਦ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫੈਮੈਕ੍ਰੈਟਿਕ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਗੱਠਨੋਤ 'ਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਅਤੇ 59:58 ਰੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਲਤਨ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੋਗ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਸੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੀਆਂ ਇੱਡੀਆਂ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਿੰਡਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬ੍ਯੂਨੀਜੀਵੀਆਂ, ਗਾਇਕਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਪਿੱਛੇ ਲਾਮਿੰਡ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਾਟ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੋਠੋਂ ਜਨਤਕ, ਪੰਥਕ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਹਮਾਇਤ ਖਿਸਕਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਲ ਅੱਨਡੀਏ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਰਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗੱਠਨੋਤ ਟੁੱਟਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਨਤਕ, ਪੰਥਕ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਮੁਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਇਕ-ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਆਇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਤੇ ਵੇਟਰਾਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਇਤਿਆ। ਰੇਤ-ਬਸਰੀ, ਕੇਬਲ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸਰਾਬਾ, ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਾਫ਼ੀਏ, ਭਿੱਸਟਾਚਾਰ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਇਤਿਆ।

ਨਤੀਜਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਖੁਸ਼ਮਣ ਵਜੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 14 ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੀਮਾਂ ਹੀ ਮਲੀਆਂ। ਲੱਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2019 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੀਆਂ-ਬੀਬੀ 2 ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਦੁਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਹਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਜਪਾ ਸਿੰਘ ਉਡਿ-ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਵਾਚਿੰਤਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਠਨੋਤ ਸੀ। ਅਜੋਕੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਨਤਕ, ਪੰਥਕ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਮੁਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਇਕ-ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਨ੍ਹ ਬਿਖਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ ਚੜ੍ਹ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਇਕ ਤਸੱਲੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਦੀ ਛੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਦੀ ਛੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆ

ਖੁਰਾਕੀ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੱਚ-ਸੱਚ

ਡਾ. ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਮਾਝੂਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਡੀਪੀ -23.7% ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੀ ਗਿਰਾਵਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਬਲਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੀ ਬਣ੍ਹਗਾ, ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਣਗੇ ਸਾਡੇ ਘਰ? ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਆਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੇ 3.4% ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਕਿਸਾਨ ਸਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਿਰਸਾ ਅਤੇ ਹਤਾਸਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ ਲਿਆ ਕੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 2-3 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਤੌਖਲੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪੀਰ-ਗਰੀਬ ਵਿਚ ਪਾਤਾ ਵਿਧਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ, ਓਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿਚ ਫੱਪੀ 'ਡਾਊਨ ਟੁ ਅਰਬ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਨ ਦਰਮਦ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ 2020 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ 558 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਤੇ 274 ਲੱਖ ਟਨ ਚੌਲ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਯਾਨੀ ਪੋਕਿਊਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਫੜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਵਿਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ? ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਂਡੇਈ (ਫੂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਆਰਗੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ) ਮੁਤਾਬਕ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਂਡੇਈ ਨੇ ਜੋੜੇਂ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਤਿਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਜੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਭੁਖਮਰੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ 80 ਤੋਂ 120 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਜੇਕਰ 120 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰਪਲਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਵੇਲੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਚੀਨ, ਬੋਲੀਵੀਆ ਅਤੇ

ਤਨਜਾਨੀਆ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਐਂਡੇਈ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਸ੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਗਲੋਬਲ ਹੰਗਰ ਇੰਡੈਕਸ 2018 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 117 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 103 ਵੱਖਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਆਕਸਫੈਮ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਏ 125 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 97 ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ 2020 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 19.4

ਕਰੋੜ ਲੋੜ ਭੁੱਖੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ? ਜਿਸ

ਦੇਸ਼ ਦੀ 80 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ 5 ਕਿੱਲੇ ਅਨਾਜ ਅਤੇ 2 ਕਿੱਲੇ ਦਾਲ 'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਹ ਘੋੜੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1962 ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਵੇਹੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋੜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹਨ? ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਈਸੀਐਮਾਰ (ਇੰਡੀਅਨ ਕੈਂਸਲ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ) ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 2400 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਅਤੇ ਸਹਿਜੀ ਖੇਤਰ ਲਈ 2100 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ?

ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅੰਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਗਸਤ 2020 ਵਿਚ 138 ਕਰੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਭੇਜਨ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜੋ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ, ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 210 ਗ੍ਰਾਮ ਚਾਵਲ, 190 ਗ੍ਰਾਮ ਕਣਕ, 59 ਗ੍ਰਾਮ ਮੈਂਟਾ ਅਨਾਜ (ਅਰਥਾਤ ਮੱਕੀ, ਬਾਜ਼ਰਾ, ਰੋਗੀ ਆਦਿ), 28 ਗ੍ਰਾਮ ਦਾਲਾਂ, 31 ਗ੍ਰਾਮ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਤੇਲ, 200 ਗ੍ਰਾਮ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, 375 ਗ੍ਰਾਮ ਢੱਧ, 24 ਗ੍ਰਾਮ ਮੱਛੀ, 15 ਗ੍ਰਾਮ ਮੀਟ ਅਤੇ ਹਰ 5 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇਕ ਅੰਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਕਤੇ ਕੁੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਜੋ ਅੰਨ, ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਰਾਬ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਵਾਰ ਮੁਹੱਲ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਜੁੜ੍ਹਤ ਨਹੀਂ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਕੋਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ, ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਜਨਤਾ ਭੁੱਖੀ ਸੌਂਦੇ ਹੈ।

ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜੀ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁੱਖਮਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਲੋੜ ਗਰੀਬੀ ਵੱਲ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਰ ਘੱਟੇਗੀ। ਭਾਵ ਅਨਾਜ ਹੋਰ ਵਾਧ੍ਹ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਜੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਚੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਜਨਤਾ ਕੋਲ ਭੋਜਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਧਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨ ਕਿ ਨਵੇਂ ਮਾਰੂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨ ਕਿ ਖਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨੁਖਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ 1845 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰਥਾਤ 2100 ਜਾਂ 2400 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰੇ-ਤੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੀ ਅੰਸਤ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇ ਯਾਨੀ 65 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ 2295 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਯਾਨੀ 450 ਕਿੱਲੇ ਕੈਲਰੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਰੋਜ਼ਾਨ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਖਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨੁਖਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਤਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੰਦਰਾਤੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਣਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜੁੰਬਿਲੁਕ ਨਹੀਂ ਸੂਧਰ ਸਹਿਰੀਆਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸ

ਉਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੈਤਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਤਮ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹੀ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਮੁਸੀਬਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤਕ ਪਰੋਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਉਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ

• ਯਸ਼ਪਾਲ ਮਾਹਰ

ਘਰੇਲੂ ਕਲੋਸ਼ ਨਾਮਤਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਡ੍ਰੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਬਾਹ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਜ਼ਰਾ ਕੁਵੀਂ ਗੱਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਤਕਰਾਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਣ ਪਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਅੱਖੇ ਪਰੋਥੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਕ ਦੁਸਰੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਘੌਰ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਦੁਸਰੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਆਪਸੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਫੈਸ਼ਨ, ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇੰਨੇ ਕੱਟੜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਾਨ ਵਰਜਣ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਬਰਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਿੰਸਤ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਹ ਪਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਬੀਤ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਜੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਰ ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੂਲਮ ਸਹਿਣਾ ਨੈਤਿਕ ਨਹੀਂ, ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ। ਬੇਸਕ ਸਾਨੂੰ ਜੂਲਮ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੂਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਤ ਅਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਬੱਦੇ ਜਿਹੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਪਰੋਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜੂਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜੂਲਮ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਓਹੀ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਖੇ ਤੋਂ ਅੱਖੇ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਫਲਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਉੱਚ ਸਖਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਰਾਹ

ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜਨੇ ਤਾਂ ਸੌਖੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਹਿਣਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਢੋਰੀ ਫੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੱਖਿਆਈ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤਕਰਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰਕ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਦੁਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਨੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਬਜ਼ੀ ਮੋਬਾਈਲ ਗੇਮ ਬੇਡਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਮਾਪੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ

ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ

ਅਸੀਂ ਇਕ-ਇਕ ਦਾਣਾ ਚੁਗ ਮੰਡੀ 'ਚ ਲਿਆਈਏ ਹੁਣ ਢੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਏ ਵੰਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਤ!'

ਕਹੀਂਦੇ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਵਕੀਲ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਜਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਕਦੇ-ਕਾਈ ਹੀ ਧੋਈ ਹੈ। ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦਿਹਾੜੀ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਧੋਈ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੀਣ ਲਈ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਢੰਗ ਭੋਜਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਅੰਨਦਾਤੇ ਸਦਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਂਸਟੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਮੁੱਲ ਕਾਣੀ ਕੱਡੀ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਨਾਲ ਸਿੰਨੀ ਨਾਲ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਨ ਉਹਦੇ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਨਾ ਉਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਸਕੂਲ ਹਨ। ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਪੁਆ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਜ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਉਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਪਰੋਸਾਨ ਹੈ। ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਤੇ ਕੋਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਕੋਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਣ ਤਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਕੋਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਪ

ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਲੀਡਰ ਬਣੀਆਂ ਅੰਰਤਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਰਤਾਂ ਦੀ ਕਾਣੀ ਜੋ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਤਿਖੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸਰਦਾਰ ਨੇਤਾ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਅੰਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਇਮ ਦਰਜਾ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਢਾਂਚਾ ਹੈ, ਦੇਵੀ, ਤਿਆਗਮੀ, ਸਹਿਜਸ਼ੀਲ, ਗ੍ਰੰਥ ਲੱਛਮੀ ਅਤੇ ਅੰਪੁਰਣਾ।

ਪਰ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੇਵਰ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ 1990 ਦੇ ਦਹਕੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਸੱਤਬਰ 1990 ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੋਮਨਾਥ ਤੋਂ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਲਈ ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 10,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤੈਆ ਕਰਕੇ ਅਯੁਧਿਆ ਪੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਪਣੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਸ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਲੋਗ-ਅਲੋਗ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਸੀ ਦੌਰਾਨ ਰਿਤੰਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਸਾਧਵੀ' ਜੋੜ ਲਿਆ।

ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਖਾਸ ਅੰਰਤਾਂ ਸਾਧਵੀ ਰਿਤੰਭਰਾ, ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਜਿਆਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ। ਅਤੇ ਮੰਦਿਰ ਲਈ ਇੱਟਾਂ ਇਕਠਾ ਕਰਨ, ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ, ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਭਤਕੇ ਦੰਗਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿੱਚ ਸਾਮਿਲ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਅੰਰਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸਟ ਦੇ ਛੇ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਧਵੀ ਰਿਤੰਭਰਾ ਅਤੇ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ 'ਤੇ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਅਤੇ ਦੇਂਗੇ ਭਤਕਾਉਣ ਦਾ ਮੁਕਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਜਿਆਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ ਦੀ ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਹਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਅੰਰਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅੰਸ਼ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਨੇ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਅੰਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸਭ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸੀ ਦੀ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਹੁਤ ਲੱਭਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਉਸ ਦੀ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈਂਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੇਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਖਬਰਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੁਰਸ਼ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲਾਪਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਬਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਖਿਚਣ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ-ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੱਬੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ 'ਸੈਕਰੀ ਸੰਨਿਆਸਣ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵੀ ਅਸਿਹੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ 1989 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 523 ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 23 ਸੀਟਾਂ ਯਾਨੀ 4.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਰਤਾਂ ਨੇ ਜਿੰਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਸੀ। ਇੰਦਿਦਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਦਿਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਰਤਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੱਸਦਾਰੀ ਦਾ ਸੁਚਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦਾਰਿਆ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਅਫੇਅਰ' ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਜਦੋਂ ਜ਼ਰ ਫਤਨ ਲੰਗੀਆਂ 'ਤੋਂ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵਰਤ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪੈਸ' ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੰਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਰੂੜੀਆਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੱਸਦਾਰੀ ਦਾ ਸੁਚਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਮਾਨਸੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਮਧੂ ਕਿਸ਼ਵਰ ਨੇ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 1996 ਦੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ, "ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਅੰਰਤ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਤਾਂ ਭਿੱਸਟ ਨੇਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਖਿਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਫਿਰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਣਾ।"

ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਬੇਟੇ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਮਾਂ ਜਾਂ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ, ਸਸ਼ਕਤ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਦੀ ਅੰਰਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਈ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਪਾਲਿਆ।

ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਭੂਪਾਲ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਗੋਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੇਟ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਦਰਿਆਰਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦਿ ਅੰਰਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਦੋਂ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੁਨਵਾਈ ਦਿੱਤਾ। 1990 ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਬੀਜੇਪੀ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਤ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਬੀਜੇਪੀ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿੱਚ ਦੀ ਗਈ ਹੋਈ ਹੋਈ ਨੇਤਾ ਵਿਜਿਆਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ, ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਹਿਮ ਅੰਰਤ ਚਿਹਰਾ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਰ 'ਤੇ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਸਕਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਇੱਕ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਅੰਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਰਮਣ ਪਿਆਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੰਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸਾਇਦ ਉਦੋਂ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ ਨੇ ਗੀ ਨਿਭਾਈ। ਕਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਘੱਟ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧੀਆ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਰ 'ਤੇ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਸਕਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਜਿਆਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ

ਨੇਜ਼ਵਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਅ

ਖੇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਸਾਬਦ ਦੇਵੇ- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ

ਧਨੋਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ): ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਜਥੇ ਬੰਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਲ੍ਲਿਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਬਡ਼ਬਹਰ ਟੋਲ ਪਲਾਜਾ 'ਤੇ ਟੋਲ ਫੀਸ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇੱਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਧਰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਦੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਮ ਕੇ ਨਾਅਰੋਬਯਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਧੋਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਪੁੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਪਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੌਂਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਲਤਾਈ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਸਾਡਾ ਸਾਬਦ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ

ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ 4-5 ਨੌਜਵਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨ

ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਧਰਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲੋਰ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਗੂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਣੀ ਮਹਿਰਾਜ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ, ਜਾਰੈਲ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ ਪਿੰਡੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਡ਼ਬਹਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾਂ, ਰਾਣੀਪ ਸਿੰਘ ਇਕਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਰੇ, ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬਡ਼ਬਹਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਧਨੋਲਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਣੀ ਜੰਸਾ, ਜਾਰੈਲ ਸਿੰਘ ਬਦਰਾ, ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ ਧਨੋਲਾ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭੇਲ ਸਿੰਘ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਰਿਗੜੂ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾਂ, ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨ ਐਂਰਤਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਜਿੱਦ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮਸਲੇ • ਸਨੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਲ੍

ਜਿੱਦ ਕਦੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਿੱਨੀ ਬੱਧੀ ਬੋਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਦ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਦ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਲਤਾਈ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਸਾਡਾ ਸਾਬਦ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ

ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜਿੱਦ ਵੀ ਬੰਦ ਕੱਢ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਈਰਖਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵੀ ਬਸ ਜਿੱਦ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਨਾ ਸੰਖਾਇਆ ਤਾਂ ਆਦਿ।

ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਜਿੱਦ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਆਸਕੀ-ਮਸੂਕੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿੱਦ ਵੀ ਕਈ ਪੀਤੂੰਹੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿੱਦ ਦੇ ਭੰਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੂਝ

ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਿੱਦ ਦਾ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਦੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉ. ਸ. ਰ. ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਿੱਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਜਿੱਦ ਦੇ ਸੇਕ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਦੀ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦਾ ਵੀ ਸਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਜਾਂਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਿੱਦ ਦਾ ਖ਼ਹਿੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਘਰ 'ਚ ਆਈ ਸੋਹਣੀ ਸੁੱਖੀਨੂੰ ਹੋਰ ਰਾਣੀ

ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੱਸ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਿੱਦ ਵੀ ਇਕ ਰੋਗੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।

ਟੀਸੀ ਦਾ ਬੇਰ ਤੋਤਨ ਦੀ ਜਿੱਦ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸੀਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਪੱਛ ਲੁਆ ਬਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੱਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਦ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਜਿੱਦੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖੰਭੇ 'ਤੇ ਟੰਗੀ ਡੇਜ਼ਰ ਪਲੇਟ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਦੂਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਜਿੱਦ ਰੂਪੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਰਜਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖੂਸੀ-ਬੁਸੀ ਸਭ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਦ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਉਲਤਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸੁਲਤਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਦੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਜਿੱਦ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਵਿਗਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਰਜਾਮੰਦ ਕਰ ਲਈ ਨਿਬਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ'।

ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਭਾਰ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਲੀਡਰ ਬਣੀਆਂ ਐਂਰਤਾਂ

(ਸਫ਼ਾ 18 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਂਡੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਜਿਆਰਜੇ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਨਾਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਵਿੱਚ ਬੀਂਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1986 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ

ਮਾਂ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। 'ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ ਟ੍ਰਿਏਟਿਨਲ ਅੰਨ ਅਧੁਨੀਧਿਆ' ਦੀ 1993 ਵਿੱਚ ਛੱਪੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਦਿ ਕਾਂਸਪਿਰੇਸੀ ਆਫ ਦਿ ਸੰਘ ਕੰਬਾਇਨ' ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਵੰਬਰ 1992 ਵਿੱਚ ਵਿਜਿਆਰਜੇ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੇ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੋਵੇਗਾ' ਅਤੇ ਵਾਹੁੰਦੇ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਅਧੁਨੀਧਿਆ ਵਿੱਚ ਮੰਚ ਤੋਂ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸਰਵਸੇਵਨ ਬਲੀਦਾਨ' ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ 'ਕਿਏਟਿਂਗ ਏਨੈਂਸੀ' ਵਿੱਚ ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਾਉਣ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਕਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜਿਆਰਜੇ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹਾਂ।' ਵਿਜਿਆਰਜੇ ਲਈ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕ

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਚੀਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਇਰਸ ਕੈਟ ਕਉ ਫੈਲਿਆ

ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਏ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਵਾਇਰਸ ਕੈਟ ਕਉ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਚਿਤਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਆਈਸੀਐਮਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਟ ਕਉ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ, ਸੈਨਿਨਜਾਈਟਿਸ ਤੇ ਪੈਂਡਿਆਟਿਕ ਇਸੈਫਲਾਈਟਿਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚੀਨ 'ਚ ਕਉਲੇਕਸ ਮੱਛਰਾਂ ਤੇ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਕੈਟ ਵਾਇਰਸ ਪਾਈਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : ਆਈਸੀਐਮਾਰ

ਇੰਡੀਆਨ ਕੌਸਲ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਦੇ ਰਾਸਟਰਗੀ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਬਾਨ ਪ੍ਰਹਿੰਦੇ ਦੇ 7 ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਤੋਂ ਵਿਅਤਨਾਮ 'ਚ ਕਉਲੇਕਸ ਮੱਛਰਾਂ ਤੇ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਕੈਟ ਕਉ ਵਾਇਰਸ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੀ ਕਉਲੇਕਸ ਮੱਛਰ ਦੀ ਪ੍ਰਯਾਤੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਮੱਛਰ ਨਾਲ ਸੌਕਉਵੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ 'ਚ ਕਉਲੇਕਸ ਤੇ ਵਿਅਤਨਾਮ ਦੇ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਸੀਕਊਵੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਐਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਐਕਟਿਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਸਥਿਆਂ ਦੇ 883 ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਅੰਡੀਬਾਡੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੋ ਲੱਕ ਕਈ ਨਾ ਕਦੀ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਲੇਪਟ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਚੀਨ ਦੇ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਕੈਟ ਕਉ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਅੰਡੀਬਾਡੀ ਪਾਈ ਗਈ ਆਈਐਮਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਸੂਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਬਣਾਂਦੀ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਸੂਰਾਂ 'ਚ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਅੰਡੀਬਾਡੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਟ ਕਉ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਘੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਚੱਕਰ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਲਈ ਮਹੱਤਵ

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਪਾਣੀ 'ਚ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਚਕ ਤੇ ਗੈਰ-ਪਾਚਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਜ਼ ਸੇਅਰ ਕਰ ਕੇ ਅੰਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੇ ਕੰਮ

ਅੰਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ : ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਚਕ ਤੇ ਗੈਰ-ਪਾਚਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਜ਼ ਦਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅੰਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਪੀਬੈਲੀਅਲ ਬੈਰੀਅਰ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਮੜੀ ਦੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਸਕੈਵਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਆਕਸੀਡੈਂਟਿਵ ਤਣਾਂ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ : ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਪਾਚਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾਇਬਟੀਜ਼ : 'ਸੁਗਰ, ਮੋਟਾਪਾ ਤੇ ਸੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ' ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਟਾਈਪ 2

ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦੀ ਰੋਕਬਾਮ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੇ ਅੰਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਈਪਰਗਲਾਈਸੀਮੀਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਗ

ਸਕਾਰਵੀ : ਸਕਾਰਵੀ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਖੂਨ ਵਗਣ ਵਾਲੇ ਮਸੂਡਿਆਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਬਕਾਵਟ ਅਤੇ ਘੱਢ ਆਦਿ ਹਨ। ਮਸੂਡਿਆਂ ਦੀ ਸੋਜ਼ : ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਸੂਡਿਆਂ ਦੇ ਟਿਸ਼ੂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ

- ਭੁੱਖ ਦੀ ਕਮੀ।

- ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ।

- ਤੰਬਾਕੁਨੋਸੀ।

- ਡਾਇਲਿਸਿਸ (ਕਿਡਨੀ ਫੇਲੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ)

ਲੱਛਣ

- ਨਹੁਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਚਟਾਕ।

- ਖੁਸ਼ਕ ਚਮੜੀ।

ਸਰੋਤ

ਫਲ : ਸੰਤਰਾ, ਕੀਵੀ, ਨਿੰਬੂ, ਅਮਰੂਦ, ਅੰਗੂਰ।

ਸਥਿਤੀਆਂ : ਬ੍ਰੇਕਲੀ, ਗੋਡੀ, ਕੈਪਸੀਕਮਾ। ਹੋਰ ਫਲ : ਪਪੀਤਾ, ਕੈਨਟਾਲੂਪ ਤੇ ਸਟਾਬੋਰੀ।

ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ

- ਪਲਾਜਮਾ।

- ਲਿਊਕੋਸਾਈਟ।

- ਪਿਸਾਬ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਦਾ ਪੱਧਰ।

ਫਾਇਦੇ

ਇਮਿਓਨ ਸਿਸਟਮ

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਅੰਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਲਲਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਘੱਟ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ, ਸਿਸਟੋਲਿਕ ਤੇ ਡਾਇਸਟੋਲਿਕ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਘਾਟ ਦੇ ਕਾਰਨ

- ਮਾਡੀ ਖੂਰਾਕ।

- ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੇਵਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰਹਿੜਾਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੂਜੇ

ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਸੁਰੂਆਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹਰ ਛੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਕ 'ਚ ਲੋਕ ਸੁਰੂਆਤੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟੋਨ 'ਚ ਹੋਏ ਸਰਵੇ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ।

35 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਖਰਾਬ ਲਾਈਫ-ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰੀਫਰੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ

'ਚ ਦਿਲ ਦੀਆਂ

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ

ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਲੋਕ

30-35 ਸਾਲ

ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ

ਪੁਰਸ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹੂ ਦੀ ਵਿਐਸਟ ਜਿਦਰੀ ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤੰਦੁਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸਾਂਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਲੱਛਣ

1. ਸੀਨੇ 'ਚ ਦਰਦ : ਸੀਨੇ 'ਚ ਦਰਦ, ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚੋਂ-ਵਿਚ ਕਸਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ।

2. ਸਰੀਰ ਦੇ ਦੁਸਰੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਦਰਦ : ਦਰਦ ਸੀਨੇ ਤੋਂ ਹੱਦਾਂ (ਜ਼ਿਆਦਾਤ), ਬੱਧੇ ਪਾਸੇ ਅਸਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਦਾਂ 'ਚ ਦਰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ, ਗਰਦਨ, ਪਿੱਠ ਅਤੇ ਪੇਟ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਆਦਿ।

3. ਮਨ ਅਸਾਂਤ ਲੱਗੇ ਜਾ

ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਖੇਡੀਬਾੜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

(ਸਫ਼ਾ 11 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ ਖੁੱਸਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਰਾਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਵਰਸ ਮਾਈਗਰੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੁਚ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਐਨਐਸਓ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅਤਿਅੱਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕੁਝ ਖਤਰਨਾਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਅਰਬਿਚਾਰੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹਨ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਲਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੱਖੋਂ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ
 ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਧੇਰੇ ਝੜ ਵਾਲੇ
 ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਜਟ ਦਾ
 ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ
 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੀਐਂ-480 ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ
 ਅਨਾਜ ਦਰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਨਾ ਅੰਡੇਂ ਪੈਣ। ਇਸ
 ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਾਤ ਬਿਹਤਰ
 ਬਣਾਈ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਅਨਾਜ ਪੱਖੋਂ

ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜਾ ਮੰਡੀਕਰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨੇ ਹੋਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਾਧੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਲਈ ਫੰਡ ਰਸੀਂ ਵਿੱਚ ਕਟੋਤੀ ਹੱਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਬੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਖੋਜ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ। ਮਗਰੋਂ ਆਏ ਬੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਝਾਤ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਪਹਿਲੇ ਬੀਜ਼ਾਂ ਵਰਗੀ ਨਾ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਲਗਭਗ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਣਕ ਅਤੇ ਤੌਨੇ ਦਾ ਝਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਧਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੱਲੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਕੀਤੇਮਾਰ ਅਤੇ ਨਦੀਨਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕਰਕੇ ਬੇਮੌਸ਼ੀ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਪਾਤੀਆਂ ਦੇ ਗੱਸ ਹੋਣ ਤੁਤਕੇ ਇਨ ਸੋਸ਼ਾਲ ਸਾਸ਼ਤ ਦੇ

ਰहीਆਂ। ਫਸਲ ਪੱਕਣ ਵੇਲੇ ਬੇਮੌਸਮੀ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦਾ-ਬੁੰਹਦਾ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਜੁਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਫੰਡ ਦੇ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਨੁਕਲ, ਬਿਮਾਰੀ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਝਾੜ ਵਾਲੇ ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲਈ ਫਸਲੀ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਸਕੀਮ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਉਤੇ ਸਮੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੜ੍ਹਾਂ,

ਗਤਿਆਂ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੋਕੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਗਰੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਿੱਡ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਪਿੱਡ ਦੀ ਫਸਲ ਤਬਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਬੀਮੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਫਸਲੀ ਬੀਮਾ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਅਤੇ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਖੇਤ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਪਾਈਵੇਟ ਕੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਭਾਵੇਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ
ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿੰਜਾਈ
ਲਈ ਮੌਨਸੁਨ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਮੌਨਸੁਨ ਆਉਣ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਵਰਗੀ ਮੌਨਸਨ ਕਰਿ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ
ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦਰਾਂ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਕਿ ਅਨੇਕਾਂ
ਵਾਰ ਬਾਰਸਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਮੌਸਾਮੀ
ਬਾਰਸ ਨਾਲ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਦੋਕਿ
ਤੱਕ ਸਮੱਚੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ
ਇਹ ਮੌਸਮੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ
ਭਾਵੇਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੀ
40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ
ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ
ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟਾਉਣਾ
ਦਾ ਸਿੰਟਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ
ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਹਾਲੀਆਂ

ਸਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਹੈ ਜਿਥੇ 19.46 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਅਨਾਜ ਦੀ ਧੇਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਕੰਮੇਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਕੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ' ਦੇ ਨਾਂ ਬੱਲੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ ਵਧਾਰੀਆਂ, ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਉਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਹੋ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਛੋਟੇ 2 ਤੋਂ 5 ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੌਰੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਕੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲ੍ਲਟ ਜੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰੁਹਾਗਾਰ ਦੇ ਸੋਮੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਲਸਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਦਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਸਤੀਆਂ ਖਾਂਧਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਹੋਰ ਡਿਗਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਹੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿੱਚ ਸੰਮੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸਵਾਲ

(ਸਫ਼ਾ 7 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ 'ਧਿਨਉਣੇ' ਅਤੇ 'ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਸ਼ਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹੋਦ, ਗਜ਼ਾਰੇ, ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਗੈਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਜਿਹੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਕਾਰਾਅਮਦ ਮੰਡੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਐਸੈਸੈਸਥੀ ਲਈ ਹੁਣ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਖਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ
ਕਰਨ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਅਤੇ ਐਮਐਸਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ
ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਧਾਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਠੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੇਂਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ
ਸੰਸਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਤੋਂ
ਵੰਡਪਾਊ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਬਹਿਸ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਹੀ ਕੂੰਡ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ
ਜਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਪਰਖ
ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ
ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਖ ਪਰਖ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਆਢਾ
ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ
ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਹੱਕ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ।

ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ
ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ

ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਕੌਮੀ ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਨ ਦੀ ਅਲਖ ਜਗਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਹ ਤੋਂ ਸਫੇਦ ਦੀ ਵਹਿੰਗੀ (ਬਨਿਅਰੇ) ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਖੇਤੀ

ਅਰਬਚਾਰੇ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਹਿਤ ਅਹਿਮ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਡੇਰੀ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਹੋਰ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਖਾਤਰ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਸਤ ਦੇ ਟਾਂਗਸਟੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੰਡਪਾਊ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮੀਟ ਸਕਦੇ (ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੱਝਦਾਵਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਲਿਆ ਹੈ) ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਧਿੰਠ ਪੁਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਣੀ ਘੜਨ ਦੀ ਹੱਕੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਓਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੰਧ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਭੇ ਚਾਹੀਏ ਹਨ। ਆਏ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਣ ਸਕੇ।

ਦੇ ਮੁਲਕ ਤੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਕਤ

(ਸਫ਼ਾ 6 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨਿਊਸਕ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। 1927 ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲਗਪਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਈ, ਜਨਤਕ ਤਾਂ ਕੀ ਨਿੰਜਾ ਚਿੰਠੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣ ਗਈ। ਸਿਵਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਬਦਲੇ ਨੱਕਰੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈਂਦੇ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਡਾਢੀ ਪੁਲੀਸ ਫਿਵੀਜ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਸਾਂਡ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਕੋਲ ਸੀ, ਇਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਖੁਫ਼ੀਆ ਪੁਲੀਸ ਸੰਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਓਵਰਾ (ਡ੍ਰਾਈ) ਦੇ ਨਾਨ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਆਨ੍ਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਟਾਂ, ਜਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਖਬਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਸੀ।

ਮੈਂ ਰਿਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਉਡਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਜਾਸਸੀ ਲਈ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ 50000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਦੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਫੰਡ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਅੰਤਾਂ ਖਿਆਲ ਚਿੱਤਕਾਂ, ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਦਿਓਂ ਹੈ।

ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਰਿਜ਼ੀ ਵਲੋ 1929 ਵਿਚ ਇਤਾਲਵੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਧਿੱਚਿਆ ਖਾਕਾ ਦੇਖੇ: 'ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਰਬੜ ਦੀ ਮੇਹਰ ਬਣ ਗਈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਸੱਤਾਧਿਰ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੌਚਾਂ ਤੋਂ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।'

ਫੈਬੀਓ ਫਰਨੈਂਡੇ ਰਿਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ, ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ: 'ਇਤਾਲਵੀ ਫਾਸੀਵਾਦ ਨੇ ਤਾਨਸ਼ਾਹ ਹਕੂਮਤ (authoritarian regime) ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਦੂਰ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਹੁੰਚ ਵਧਾ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਾਇਦਾ ਸਮੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪੁਰਖੀ ਸਮਾਜ (totalitarian society) ਉਸਾਰ ਸਕੇ।' ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦਾ ਇਟਲੀ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਭਿੰਨਕਰ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪੱਥੋਂ ਇਹ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਜ਼ਰਮਨੀ ਦੇ ਨੌਤੇ ਤੱਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।' ਬੈਨੇਦੇਤੇ ਕਰੋਚੇ ਦੀ ਇਹ ਬੱਧਿਕ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਡੇਵਿਡ ਗਿਲਮੌਰ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਰਚਨਾ 'ਦਿ ਪਰਸੂਇਟ ਆਫ ਇਟਲੀ' (The Pursuit of Italy) ਪੜ੍ਹੀ ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ 400 ਚੌਂ 30 ਪੰਨੇ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਮਖਸ਼ਟ ਹਨ।

ਰਿਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਗਿਲਮੌਰ ਨੇ ਅੰਤੀਤ ਦੇ ਉਸ ਇਟਲੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਕਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਗੋਰ ਕਰਨਾ: '1930ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਅੰਦਰਾਜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਤਕੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਡਾਂ, ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਦੀਆਂ, ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੈਸਰਸ਼ਿਪ, ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ, ਹੋ-ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਫਿਕਰੇ ਨੂੰ 'ਡੁ-ਚੇ, ਡੁ-ਚੇ' ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੌ।” ਇਸ 'ਚੋਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਨਹਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ 2019 ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਫਿਕਰੇ ਨੂੰ 'ਮੋ-ਦੀ, ਮੋ-ਦੀ' ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਤਕਬੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਆਖਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਟਾਲਵੀ ਦਮਗਜ਼ੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਮਿਲ ਗਈ? ਮਿਲ ਗਈ? ਗਿਲਮੌਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਇਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਲਈ ਟਿਕ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਟਾਲਵੀਅਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦਾ ਇਨਸਾਨੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਡਰ ਜਗਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਟਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਹਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਟੋਂਟੀ ਭੱਜੀ ਸਾਂਤੀ’ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।’ ਠੀਕ ਇਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੌਦੀ ਨੇ ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਸੁਨਹੀਰੀ ਕਾਲ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਂਕ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਦਬਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਤੇ ਬ੍ਰਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਖਾਲਫ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੁਤਾਬਕ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਲਿਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਛ 1920 ਵਿਆਂ ਦੇ ਇਟਲੀ ਅਤੇ 2020 ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਨਤਾਈਆਂ

A conversation about keeping the family safe

“I was talking with my mom last week about the importance of wearing face masks to protect others and ourselves from COVID-19. She reminded me that many Asian Americans learned to wear face masks after the SARS outbreak and see it as a life-saving measure that helps slow the spread.

“What’s much less known is how to prepare ourselves and our families for new disasters — earthquakes, wildfires, floods, even a new pandemic. Many in our communities are too scared to talk about this, fearing we’ll tempt fate or won’t be able to afford expensive measures.

Many feel we simply don’t have time to worry about what might happen in the future.

“But if there’s one thing we learned from COVID-19, it’s to expect the unpredictable. I shared with her five easy steps developed by Listos California, part of Governor Newsom’s Office of Emergency Preparedness. They’re free and easy to follow.”

- 1 Sign up for Cal Alerts on your cell phone — Listos California has a great app.
- 2 Make a list of emergency contacts and an evacuation plan.
- 3 Pack a bag of what you’ll need if you have to evacuate.
- 4 Create a stay box of supplies you’ll need if you have to stay at home.
- 5 Help your neighbors get ready.

“My mom was so relieved when I offered to help her do these steps. I told her they could save her life. I’m excited for us to work together on them. **”**

**Sign up for our disaster readiness
text message curriculum by texting
LISTOSCA to 72345.**

Advertisorial paid for by Listos California

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

